

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<p>Előfizetési díj: Egész évre 4 frt. Félévre 2 „ Negyedévre 1 „</p>	<p>A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.</p>	<p>Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várhoz küldendők.</p>
---	--	---

Az esketésre való felhatalmazásról (delegatio.)

Irta **Dr Lukács Antal.**

(Folytatás és vége.)

Arra nézve, hogy helyesen cselekszenek e azon plebánók, kik káplánjuknak általános felhatalmazást adnak, itt csak Bangen^{1.)} szavait idézem: „Dubium non est, quin parochus, quamdiu a beneficio parochiali non sit actu depositus, valide ad habendas copulationes deputare valeat quemcunque sacerdotem licet non curatum, vel specialiter vel in genere, vel verbis solum, vel scriptis. At vero quaestio hoc loco insurgit, utrum pro matrimonii validitate sufficiat, ut parochus alicui sacerdoti — puta sacellano vel vicario — in genere comittat omnia ipsius munera parochialia peragere, quin tamen matrimonii expresse faciat mentionem? — Certum est, ejusmodi deputationem de jure omnino sufficere, ut deputatus valide assistat matrimonii, quamvis de copulationibus facta non fuerit mentio. Ita DD. communiter sentiunt et sacra Concilii Congr. plus semel declaravit.^{2.)} Verum quoad ejusmodi generalis deputationis licentiam distinguendum videtur. Aut parochus, dum iter quoddam suscipit, vel alia de causa legitime impeditur, praefato modo sacellanum vel vicarium ad omnia parochia munia peragenda deputat: quod non modo licitum, verum etiam usu receptum ac de more est; — aut in genere — semel pro semper, — licet ipse praesens sit nec impeditus, sacerdotem sibi adjunctum ita deputat, ut omnia parochialia officia indiscriminatim valeat peragere, absque speciali in singulis casibus concedenda commissione. Quo quidem casu non ambigitur, validas esse copulationes vi hujus mandati perac-

tas; at vero valde vituperandus est hic ultimus deputandus modus. Unde s. Congr. Conc. in Turritana 19. Dec. 1795. haec statuit: „1.) Prudenter ac salubriter ferre episcopum, in synodo vel extra, legem, qua vetantur parochi illimitatam facultatem matrimonii assistendi coadjutoribus seu proparochis concedere; 2.) *valida esse matrimonia absque expressa parochi licentia coram proparochis, quatenus a parochis fuerit delegatus, contracta, sed illicita.*“ — Declarat itaque s. Congregatio, non licere parochis, ita generatim ac pro semper deputare vicarios sive co-operatores; nec hisce ipsis licitum esse vigore hujusmodi deputationis nisi speciale in singulis casibus mandatum accedat, copulationes peragere.“

3.) a felhatalmazás lehet végre *feltételes*, valamely feltételhez kötve, mely t. i. az engedélyt valamely körülmény teljesültétől vagy elmaradásától teszi függővé. Ha a feltétel nem teljesül s a delegált pap a feleket mégis összehadni merészelné, a házasság érvénytelen lenne. 1.) „Sed notandum est, mondja Bangen, 2.) copulationem contra ejusmodi mandati clausulas peractam quamvis illicitam, attamen validam esse, si tales clausulae *non proponuntur ut conditiones, sed potius ut monita.* Exempli causa, quando parochus ait: „Matrimonio N. et N. assistas; sed recorderis sponsam N. esse viduam, quae itaque prius afferre debeat iudicis licentiam.“

Érvényes a megbízás akkor is, ha erőszakkal vagy csalárdsággal is csikartatott ki, vagy ha tévely is forog fenn, kivéve talán, mikor a tévely a névre vonatkozik.^{3.)}

Szükséges azonban, hogy a felhatalmazott *tudja*, hogy az esketéssel meg van bizva és hogy azt *elfogadja*^{4.)}

1.) S. C. C. in Neapol. vel Puteolana 3. Jul. 1734.

2.) l. c. p. 12.

3.) S. C. C. in Olinden. 22. Maii 1875.

4.) „Acceptatio delegationis est conditio pro ejus validitate omnino necessaria“ mondja a S. C. C. causa Neap. vel Puteol. 1734. — „Ex decisione S. Congregationis, quae declaravit 5. Dec. 1626. posita ignorantia licentiae, matrimonium non esse validum, et 15 April. 1628. matrimonium contractum coram sacerdote extraneo, qui habet licentiam a proprio parochio unius ex contrahentibus, sed ignorat se habere illam, haud esse validum.“ Zamboni idézve Knopp: Eherecht 305. lap. 75-ik jegyzet.

1.) i. m. III. 8-9. lap — XIV. Benedeknek ide vonatkozó 1743. május 18-iki intelmét a Lengyelországi püspökökhez lásd Kutschker i. m. IV. kötet 198. lap.

2.) S. C. C. in Abul. 12. Martii 1593; in Marianen. 29. Mart. 1653. Ferraris: Prompta bibl. V. Impedimenta. II. nr. 67.

Hogy a felek tudják-e a felhatalmazást, az nem határoz. Magától értetődik, hogy midőn az előljáró — püspök a papjának, plebános a káplánjának — alattvalójának elrendeli, hogy valamely házasság megkötésénél assistáljon, akkor az nem jö tekintetbe, hogy ő a megbízást elfogadta-e, mert azzal a fogadott engedelmességnél fogva tartozik.^{1.)}

Megszűnik a felhatalmazás a megbízó halálával és a felhatalmazás visszavonásával, mihelyt az a delegált tudomására jut. Ha azonban a felhatalmazott pap a feleket a megbízó halála, vagy a felhatalmazás visszavonása után megeskütötte, mielőtt az tudomására jutott, a házasság érvényes.^{2.)} Ha a két jegyes tudja a delegatio megszüntét, de a pap nem, akkor a mala fide kötött házasság érvénytelen. A S. Congr. Conc. 1733. jun. 17-ike (*in c. Tricaricen*) határozata szerint azonban érvényes marad a házasság, ha a delegatio megszüntét csak *az egyik fél* és a pap tudja, a másik nem.^{3.)}

Kétély esetén a jogvédelem mindig a delegatio fennléte mellett harcol, kivéve mikor azt maga a proprius parochus tagadja. Ilyenkor a felhatalmazottnak kell bizonyítania, hogy delegáltot; míg ezt nem teszi, a házasság érvénytelennek tekintetik.^{4.)}

Pálma Pál József,

Kr. Urunk kinszenvedéséről és sz. keresztjéről címzett szerzetrend tagja,

Isten irgalmából és az apostoli Szentszék kegyelméből bukaresti latin érsek,

papságnak és összes híveinek Údvőt és Áldást az Urban!

(Folytatás és vége.)

Azt mondók fönnnebb, hogy szent hitünk titkai ellen intézett minden érvelés csupa álokoskodásokból áll, melyeket az észtanban otthonos józan ész könnyen szétbomlaszt. S lám! ez állításunkat fényesen igazolja a lefolyt tizenkilencz század története. E hosszú idő alatt ugyanis az igazság éllenségei lankadni nem akaró hévvel és tervszerű folytonossággal ostromolták az Ur Jézus valóságát, szemfényvesztőleg lövelve ellene a tudomány színével mázolt badarságaikat és rágalmaikat. De megjárták ám. Mert ez a vallás rettenetesnek bizonyult velök szemben, „mint a táborok elrendezett serege“ (Énekek éneke VI. 3.) Miután ugyanis az egymás közti meghasonlás, ellenmondás és gyerekes zivódás nevenséges jeleneteit nyújtották a világnak, ott kellett hagyniok a küzdőtér; szé-

gyenteljes futással kellett az egyház ostromlását abba hagyniok. Elszórt fegyvereik, melyeket az igazi tudomány (a vallásnak e hü szövetségese) fölszedett, a győzedelmes vallás diadalainak fényesbitésére s még további győzelmének biztosítására is szolgálnak. Eszerint tehát joggal ismételtethük a jelen kor egy kiváló írójának azon mondatát, hogy „az igazság fényétől átvilágított, valódi tudomány állítja majd egykor össze azon dicséneket, melyet az emberiség az Istennek, mint a tudományok kutfejenek, zengeni fog, s melynek első verse a zsoldáros e szavaiból álland: „A te bizonyágtételeid (az az: mindamaz igazságok, melyeket Isten kinyilatkoztatott) igen hitelesek lettek“ (92 zsold. 4. v.), utolsó versét pedig Sir J. Herchellnek, a legnagyobb tudósok egyikének e vallomása képezeni: „Minél inkább gyarapodnak a tudományok, annál hathatósbabban mozdítják elő a vallásos meggyőződést, és annál inkább szaporodnak és szilárdulnak amaz érvek, melyek egy mindent s teremő értelemnek létezését bizonyítják. Föld- és mennyiségtudósok s csillagászok, mind hordották a követ azon templom építésére, melyet a tudomány az Istennek emelt. A tudománynak minden újabb vívmánya ugyanannyi új tanuként bizonyítja Istennek létezését s hirdeti fönséges tulajdonságait. (Di Giov. Apog. Cat.)

De az igazságnak ez elismerése, sőt még bizonyos rideg, plátói kedvelése sem elég arra, hogy az ember a helyes életirányt válassza s kövesse. E végre szűkséges, hogy az ember az igazsághoz oly erős szeretettel ragaszkodjék, hogy sem az elébe gördülő nehézségek, sem a tévutra kecsegtető csalétkék el ne tántorithassák. Miután azonban e kedélyállapotba jutott; akkor valóban igaznak, erényesnek mondható. Mert igaznak épen az neveztetik, aki minden rossz tétől undorodván és irtózáván, teljes odaadással és buzgalommal törekszik arra, hogy saját cselekedetei mindig megfeleljenek az ő természetének, méltók legyenek a végtelen jósaú Isten képére s hasonlatosságára alkotott, eszes teremtményhez. S oh, mily hathatósnak bizonyult ez irányban is a keresztény vallás!

Az evangéliomban ugyanis olvassuk, hogy egy, Zakeus nevű fővámos, a fösvénység rabja lévén, nagy gazdagságának egy részét csalás és orzás útján szerezte, de — midőn Krisztus Urunk nagy irgalmasságánál fogva őt meglátogatására méltatta — annyira át lett egyszerre az igazság és irgalmasság érzelmeitől hatva, hogy egészen más emberré változáván, így szólott: „Uram! ime javaim felét a szegényeknek adom, és ha valamiben valakit megcaltam, négy annyit adok vissza.“ (Luk. XIX. 8 stb.) S az erkölcsi világnak ezt a csoda eseményét előjátékaúl tekinthetjük annak a nagyszerű mozgalomnak, mely nemskára az egész föld nemzetségei közt vala megindulandó. Az emberek ugyanis nemcsak a tévelyek sűrű homályában senyvedtek, hanem a legutálatosabb gázságok posványában fetrengvén, a teljes elkorcsosodásra valának jutva. Egy részök a másikat a legkegyetlenebb rabszolgaságnak igája alá kerítvén, ütlegekkel és kínzásokkal kényszerítette arra, hogy szeszélyeinek, kéj- és birvágyának eszközeivé aljasuljanak; sőt a legcsekélyebb nagyítás nélkül mondhatjuk, hogy az emberek az oklatan állatok legalábbbbvaló fajával sem bántak úgy, mint embertársaikkal. Az önzés,

1.) Bangen I. c. III. II. lap.

2.) „Exspriat delegatio aut per revocationem aut per mortem delegantis, quamprimum delegatus de revocatione vel de morte certam accipit notitiam, si res adhuc integra est.“ Instr. Eyst. p. 345. — Bővebben erről l. Kutschker: Eherecht IV. 497. sq.

3.) Sanchez I. c. L. III. disp. 31; Gury nr. 646. nr. 2; Kutschker: E. — R. IV. 497 sq.

4.) Knopp: E. — R. 306. I.; Weber: Die Kan. Eehind. 189. I.

gyűlölet, kegyetlenkedés, dözsölés, fajtalankodás és a család el nem sorolható nemei a népek minden osztályát megmélyezték.

De oh! milyen meglepő változás tűnik egyszerre a szemlélő elébe! Megjelennek Krisztus apostolai, az evangéliomot hirdetve; mire az urak szabadon bocsátják szolgálataikat, a gazdagok vagyonaikat megosztják a szegényekkel, a gyűlölködés helyett kölcsönös szívélyességet és kegyességet tanúsítanak az emberek egymás iránt — még ellenségeik iránt is. Az evangéliom tanainak elhangzására legott a méltányosság és jogosság, az önmérséklet és a szeretet, elűzve az ellenkező bűnöket, diadalmaskodva tündökölnék az emberek megnyugodott lelkében. S ez nem egy háznál, nem egy családban észlelhető; hanem egész községekben, városokban, országokban, minden állapotu, nemű és koru emberek közt. Látnok minden nemzetben férfiakat és nőket, fiatalokat és aggastyánokat, durgazdagokat és földhöz ragadt szegényeket az igazságért és erényért oly hévvel lelkesedni, hogy azt még a zsarnokok legkegyetlenebb fenyegetéseivel szemben is állhattatosan vallják, sőt a legiszonyubb kínok között is készek inkább meghalni, mintsem hogy az erény ösvényéről letérjenek vagy keresztény voltukat megtagadják. S ez a megható jelölet nemcsak tizenhatsz századdal ezelőtt, a keresztény vallás keletkezésekor lepte meg a szemlélőket, hanem azóta folytonfolyvást ismétlődött, sőt napjainkban is észlelhető. Igen a keresztény vallás, mint oly intézmény, mely soha el nem avul, azt az erkölcsnemesítő munkáját, melyet első korszakában megkezdett, az utóbbi századokban is folytatta, s ezentúl is folytatni fogja mindaddig, amíg valahol tévelyek és bűnök ellen küzdeni kell. A tények láncolata tehát kézzelfoghatólag bizonyítja, hogy a keresztény vallás egyedül képes az erkölcsi rendet helyreállítani s a világot megmenteni.

Midőn azonban a keresztény vallás az erkölcsi rendet, a mondottak szerint, helyreállítja: egyszerismind az érzéki világrendet is kedvesebbé alakítja, s eszerint nagyon enyhíti jelen életünk ezerféle bajait. Miként ugyanis főnnebb említettük, az eszes teremtmények, szabad akaratjuk ténykedéseivel főnhatóságot gyakorolnak az érzéki világrend fölött, s azt saját ereikhez mért arányban, átalakíthatják. S tényleg látjuk is a történelemből, mikép varázsolta az embereknek a vallás által fokozott és szabályozott szorgalma kietlen pusztákból és rengeteg erdőkből termékeny szép mezőket és népes városokat, melyekben a keresztény vallás terjedésével lépést tartott az ipar, valamint a művészetek és tudományok ápolása s fejlesztése. Innen van aztán mindannak bősége, mi az emberek életét tisztességesen felvidithatja s tőrhetővé teheti — és pedig nemcsak az előkelőbbekét, hanem az alsóbb néposztálybeliekét is; mert amazoknak bőkezűsége s emezeknek igazságosan jutalmazott munkássága azt eszközölte, hogy mindeniknek van, miből saját rangja szerint megéljen.

S oh, mennyire alkalmasak e szép viszonyosság előidézésére s főntartására a keresztény hitnek szeretettől áradó titkai! Szeimeink elé tartják ugyanis az Isten Fiának az emberek iránt való ama nagy szeretetét, melynél fogva kimondhatatlan módon felöltvén magára az emberi természetet, isteni dicsőségének fényéből leszállott a mi

nyomoraink közé, szegényül élt a szegények között, egy ácsmester műhelyében fáradozott éveken át. Ugyanezen hitnek főnséges titkai három évi nyilvános tanítói körutjában állítván elének az Isten-embert, emlékezetünkbe idézik azon megható tanításait, melyekkel minden embernek főként az egymás iránt való szeretetet ajánlja s köti szívére, — kijelentvén azon kívánatát, hogy őt a szegényekben tiszteljék, s megígérvén, hogy amit a szegényeknek teendettek, mindazt oly néven fogja venni, s úgy jutalmazandja meg, mintha tulajdon neki tették volna. Ugyane nagy szereteténél fogva még áldozatunkká is lett az Isten-ember, átengedte magát a hóhéroknek, s meghalt a keresztfán. De ime dicsőséges föltámadásának és mennybemene-telének nagy titkai! — melyek által értésünkre adja, hogy a jelen életben türelemmel szenvedett bajaink és keserveink ugyanannyi utját és eszközét képezik megdicsőülésünknek és örök boldogságunknak. Vajjon mi lehetne mindezen igazságoknál alkalmasabb arra, hogy a gazdagokat vagyonaik helyes fölhasználására, tudniillik az észlelyes alamizsnálkodásra, a szegényeket pedig a béketűrésre s állapotukban való megnyugvásra, mindenkit a saját állása szerint való munkásságra serkentse, ösztönözze. Ha pedig mindezen erények érvényre jutnának, akkor biztosan előidéznek a vagyon szaporodását és méltányos felosztását — és pedig anélkül, hogy a tulajdonjog bármi csekély sérelmet is szenvedne, s ennél fogva a gazdagság, miként a vér a testen, ugy keringene az egész társadalomban, életve annak legutolsó tagját is. Ime tenát, mily igaz, hogy ama szeretetteljes törvény, melyet az emberré lett Isten az ő egyházában, mintegy szent szekrényben, letéteményezett, még az érzéki világrendben is eszközli a mi javunkat. Ime, mily igaz, mit az emberiségnek a Vatikánban tündöklő vezér csillaga e szavaival erősít: „A könyörülő Isten halhatatlan műve, az egyház, jóllehet önmagában és természeténél fogva a lelkek üdvét s a mennyi boldogság előérését tekinti főcéljának: mégis ezenfelül a földi ügyekben is oly sok és oly nagy nasznokat hajt, hogy többre s nagyobbra még akkor sem lenne képes, ha első sorban s kiválóan e földi élet jólétének biztosítására volna alkotva.“ (XIII. Leo „Immortale Dei“ kezdetű encyklikája.)

S épen ezen jótékony hatásánál fogva, melyet Krisztus Úrunk igaz egyháza a társadalomra gyakorol, a polgárosodásnak, civilizációnak főtenyezője bizonyult, sőt Don Cortesnek eme nagynevű, alapos tudósnek véleménye szerint, „maga az egész polgárosodás.“ Mert — igaz ugyan, hogy a kereszténység előtt való időkben is létezett társadalom és mutatkozott műveltség az egyiptusiak, görögök és rómaiak óriási emléképületeiben s műveiben; de az, mivel a nyers erőre támaszkodott és oly törvények és szokások által lett megfertőztetve, melyek az ember méltóságát megalázták és a gyöngébbek jogait lábball taposták, azért a műveltségnek és polgárosodásnak csak látszatát bírta, mely alatt vad kegyetlenség s barbarismus lapangott. Nem, igazi polgárosodás nem lehet ottan, hol a polgárokat nem nevelik a helyes irányban, hol tudniillik szívökben nem csöpögtetik a nemes érzelmeket és elméjükbe nem vesik azon elveket, melyek az egyenes és ingatlan jellemet képezik; az igazi polgárosodásról még szó sem lehet ottan, hol mindenkinek jogait nem biztosíthat-

ják szent és méltányos törvények, s hol az igazság és az erény nem uralkodik. Ámde — miként már fönnebb kimutattuk — csakis Krisztus Urunk egyháza képes a polgárosodásnak mindeme kellékeit nyújtani. Azért joggal mondja századunknak bölcsesége s büszkesége főnemlített köriratában, hogy „bárhova tette lábát az egyház, a dolgok színét azonnal megváltoztatta s a népek erkölceit eddigelé ismeretlen erényeknek épügy, mint új műveltségnek fényével is vette körül — úgy, hogy a mely nép azt elfogadta, szelidség, méltányosság és dicső tettek által tünt ki.“ S hogy ez valósággal így van, annak bizonyításaul szolgálunk századunk legműveltebb nemzetei. Ezeket ugyanis, midőn éjszak felől vad csordákként rohantak jelenlegi helyeikre, az egyház csakis tanítói szavának erejével oly művelt népekké, oly tekintélyes nemzetekké alakította át, melyek a szív és elme nemesbülésére nézve fölülmúltak az ókornak minden népeit, s még a művészetek, tudományok s egyszerű emlékek terén sem maradtak azok mögött. S napjainkban mit látunk? Afrika s Ausztrália vadonjainak majdnem egészen elállatiasodott népeit az evangéliomnak fegyvertelen munkásai megszelidítik, a keresztény vallás ösvényén járó, a tudományokat, művészeteket kedvelő s a földművelést gyakorló, békés polgárokká képezik.

Krisztusban forrón szeretett atyámfiai! Igaz, hogy napjainkban sokat haladtak az anyagi ügyekben; de, fájdalom! az is igaz, hogy társadalmunk nagy része sietve siet vissza a pogány barbarismus felé. Amely arányban vonják ki ugyanis az emberek magukat a hit jótékony főnhatósága alól, ugyanazon arányban szaporodnak a bűnök és gazságok, melyek a társadalom kötelékeit lazítván, sőt össze is szakgatván, kiszámálhatatlan bajokat vonnak maguk után.

A ki napjaink eseményei fölött elmélkedik, s a tények és azoknak okai közt való viszonyt, szükséges összefüggést felfogni képes, annak be kell ismernie iméanti keserves panaszunk igaz voltát, mely az ihletett írónak e szavain alapszik: „Az igazság fölemeli a nemzetet; a bűn pedig szegényekké teszi a népeket.“ (Péld. XIV. 34). Ámde fönnebbi kimutatásunk szerint, az igazságot csakis Krisztus Urunk csodálatos vallása eszközölheti, mely az emberek sziveit különös, isteni erejénél fogva átváltoztatván, a gonoszságot beszünteti. Csakis a hit, a keresztény vallás menthet meg tehát minket mindazon bajoktól és nyomoroktól, melyek végveszélylyel fenyegetnek, csakis Krisztus egyháza képezi kifogyhatatlan tárházát mindazon javaknak, melyektől az emberi nemnek úgy testi, mint lelki jóléte s boldogsága függ.

Kell-e tehát még egyéb arra, hogy a keresztény vallásnak természetfölötti tvórtól, valóban isteni eredetéről meggyőződjünk? Ugyanezt még sok más érv bizonyítja ugyan, melyek az anyaszentegyházat mintegy körülövezik az igazság fényözönével; de — ha még nem léteznének is egyéb bizonyítékai, mint a melyeket eddig felsoroltunk, még úgy is kénytelen volna minden józan gondolkodású ember azt beiatni, mit hitünkrol, a keresztény vallásról az apostol e szavaival állit: „A kereszt igéje . . Isten ereje.“

A jelenések könyvében azt írja sz. János, hogy azon angyal, ki az új Jéruzsálem szent városának képét elébe

tárta, abban egyszersmind az „élet vizének folyóját“ is megmutatta, „mely fényes vala mint a kristály, s az Istennek és Báránynak királyi székéből fakada.“ (Jel. K. XXII. 1.)

Lám, e szavakkal amily röviden, ép oly szépen és találóan van ecsetelve a keresztény vallás csodálatos hatása. Amaz új Jéruzsálem ugyanis Krisztus Urunk igaz egyháza; az a kristálytisza folyó pedig, „mely az Istennek és Báránynak királyi székéből fakada“, a Szentháromságának harmadik személyét, a Szentlélek Ur Istent jelképezi, ki az Atyától és Fiutól származik (Sz. Ambr. De Sp. S.) s kinek az emberek megszentelése tulajdonítatik. Az igazságnak e Lelke az ő kegyadományait kiárasztván az anyaszentegyházra, ezt mintegy öntözgeti s oly szellemi édenre varázsolja, melyben a nemesebbnél nemesebb virágok szinompája — s illatárjaként gyönyörködteik a szivet a fensőbb tőkélyre választott lelkek hősie erényei.

Igyatok, kedves atyámfiai! az élet eme vizéből. Mert abban megtaláljátok azt az igazságot, mely édes Üdvöztönktől, az Istenembertől eredvén, semmi tévelytől meg nem zavartatik; megnyeritek egyszersmind az isteni szeretetet is, mely szebbnél szebb erények gyakorlására édesgetend. E mennyei élet-víz által felüdülve, óriási léptekkel haladtok majd az Isten törvényeinek fényes ösvényén, mely magához az élet forrásához, az Ur Istenhez vezet, avégre, hogy vele kimondhatatlan módon egyesülvén, örökre boldogok legyetek.

„A mi Urunk Jézus Krisztus malasztja és az Isten szeretete és a Szentlélek közöltetése legyen mindnyájatokkal. Amen.“ (Kor. II. lev. 13. r.)

Adatott lakásunkban, Bukarestben, 1888. február 2.

† Pál F.
érsek.

Karcolatok

a magyar nemzet második évezredének küszöbén.

A párbaj.

Mint jelen társadalmi életünk embergyilkoló rákfenéje; mint a lovagiasság álarcza alatt szabadalmazottan üzött szánszándékos emberölés; mint a megsértett becsület és igazság visszaállítására még törvényes eszközzel nem rendelkező ősi régi pogánykor gyászos foszlánya, maradványa; mint a felvilágosultsággal kérkedve kaczerkódó jelenkor szeny és szégyen foltja; mint a vallás nélküli morált hirdető, a rombolás anyagát méhében hordó és a romlott korszellem minden irányával megalkudó liberalismus diagnózisa jelentkezik ma a párbaj a világtársadalom minden rétegeiben, a nagy világtársadalom-test minden izületeiben, minden éreiben s mintegy örültségi rohammal forgatja fel és tépi szét az erkölcsi világrendet és zavarja meg a békés együttlét és társaséletre teremtett emberi szellem rokonulni siető összhangzatát, mélyen sértve az emberi léleknek az igazság iránt nemes — és egyszerűen természetes — érzületét is.

Az emberi természet még a jogoson és igazságoson ontott vértől is irtózik. Az igazságtalanul és jogtalanul kiontott vértől pedig mindig undorral és borzadálylyal fordul el. Minden párbaj igazságtalaa és egyenlő a szán-

dékos emberöléssel. A párvívás ténye ép úgy nem dönthet az igazság és igazságtalanság fölött; mint a két párvívó fegyvere nem állapíthatja meg az igazságot. A jó lövő lelvi ellenfelét, ha még oly durván sértette is azt meg becsületében, és az ártatlan elesik. Becsületében megsértetik, és ártatlan s mégis ő esik el a megsértő jó lövővel szemben. Hol itt az igazság? hol a lovagias elégtétel? Szellemi igazságot holt anyaggal, fegyverrel, karddal, golyóval bebizonyítani akarni, valóságos örültség, valóságos esztelenység, szánalomra méltó vakság és elmaradottság. A bika viadalnak vagy a vadállati ököl jognak, a megbirkózásnak is több értelme van, mint a modern párbajnak. Ott az erősebb fellöki, esetleg megsebzí a gyöngébbet, de nem öli meg, nem veszi el életét.

Nálunk ma szentesített törvények védelme alatt és szabadon üzetik az embergyilkolás e neme. — 1887 martius elején a bíróságok több párbajozó képviselő mentelmi jogának feltüggesztését kérték a képviselőháztól. Ez pedig egy határozatával megtagadta. A bírók kezükben a büntető kodekszel üldözik ezen óriási bünt, a párbajozó képviselőket pedig nagyot nevetnek markukban a naivság fölött, mint „kiváltságolt embergyilkosok.“ Maga a kormány egyik leghüesebb mamelukja azt mondja: „A törvényen maga a képviselőház sem teheti túl magát. A törvényhozásnak legalább magának tiszteletben kell tartania a saját maga alkotta törvényeket.“ Ha helytelennek tart valamely törvényt, megváltoztathatja azt. 1879 és 1880-ban az a Tisza-kormány többség szavazta meg a büntető kodekszet és a párbaj büntetését. Itt a világon pártatlan parlamentaris korrupció, mely parancs szóra szavaz és önalkotásait nem ér rá respektálni.

Büntető kodekszünk félszeg, csak demoralizálja a népet. A 10-15 évi fegyház büntetés helyett gyermek büntetéseket szab a párbajozókra, s ma az sem tartatik be. A párbajvívó főispánok, zsidógavallérok, intendánsok, detektív-főnökök, ritkán kiadott képviselők stb. stb. rendszeren ő felsége kegyel es szívéhez sompolyogva kegyelmi s más uton a legtöbbet az 1—2 havi sőt napi büntetést is elkerülik. — Csak a törvények szigorú alkalmazásai lehet kiirtani a rossz szokásokat. De, hogy midőn állambölcséink, törvényhozóink és urai k rossz példájokkal demoralizálják a népet, mely bennök ellentétet, a törvények iránti tiszteletlenséget, azok auli kibujást, azok kijátszását, megvetését, azok lábbaí tiprását s. b. látja és szemléli? — A le butyutább nép is belátja a jogegyenlőség, szabadság és testvériség sokat hirdetett eszméinek épen az urak által való meggyalazását a gyakorlati életben, burjánzik gazdagon fel a korrupció felül elvetett magva az alsó néposztály kebelén s kész e téren is, e forrás útján is a társadalmi elposványosodás. Az uraknak kellene a fölött egy kissé komolyabban elmélkedniök, hogy quid leges sine moribus et mores sine religione? A Trefort által is jelezett disszolutio.

TÁRCZA.

Május 1-én.

*Ha elmerengni hív a lét
Aranykorod ősz romjain,
Vagy élted muló árboczdán
Bú, gyöttelelem jár s nyomja kin;
Magányt a földi zaj között
És békebalzsamot talál,
Talán szerezni tud május
Rügyet fakasztó hajnalán!
S ha balszerencse dúlni kezd
Kebled legszentebb rejtekén!
A fülme panaszadálát
Hallgasd meg május reggelén . . .
S mert rózsás keblét tární kész
Öröm üdvözli e napot:
Találj vigasztalást te is,
S fedd fátyollal a multakat! . . .*

Embery Arpád.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Kritikai levelek.** VIII. Ha más érveink nem volnának is, pedig vannak böven, már magából azon körülményből is ki lehetne mutatni, hogy a reformált szektáknak nincs felsőbb hivatásuk, hogy t. i. nagyon szeretik megméltelyezni az egészséges lelkeket. S ezen munkából minden szektabeli, öntudatosan vagy öntudatlanul elveszi a maga részét. Vagy azért, mert lelkének belső szózata, az igazságuk veleszületett és kitörőihetlen ösztöne nem enged neki megnyugvást a tévtan szándékosan keresett sötétjében; vagy azért, mert irigy lelke a luciferi bravourig aljasult, vagy hogy kész másnak lelkéből kilopni a békeségben birt és megnyugvást adó igazságot.

Innen van, hogy a protestáns a hol csak teheti, vallási vitát provokál, vagy, ha egy vagy más okból nem provokálhat, mégis alkalmat rendez magának arra, hogy kifejtse nézeteit a katholicizmus felől.

Ha a ember katholicusok társaságában utazik, vagy ilyenekkel van dolga akárhol, éffélét nem tapasztal. A hithű katholicust a meggyőződés nyugodtsága jellemzi, olyannyira, hogy szinte azt lehet mondani, miszerint kisebb gondja is nagyobb annál, hogy más valakinek vallásbeli meggyőződését illetéktelenül bolygassa. Sok és nagy kihívásnak kell történnie addig, a míg ő disputára fakad. S ily megfigyelés alapján támadt a németeknél már közmondásszerű megjegyzés: a protestánsok prédikálják a vallási türelmet, s a katholicusok gyakorolják.

A protestáns vindikálja magának e téren az immunitást, azért, hogy ennek örve alatt minél mérgesebben támadhasson.

S őket erre már úgy nevelik. Egyszer egy konfirmáción voltam jelen. Ott a tiszteletes sorra kikérdezte a prot. lovagokká és Lórántffy Zsuzsánakká avatandó ifjabb nemzedék tagjait a „vallásból.“ Hallottam aztán sok és épületes dolgot! A föltett kérdések két hardmada így volt fogalmazva: „Miben különbözünk mi és a mi tanításunk ebben meg amabban a katolikuskoktól?“ Nem reflektálva most az adott feleletek ferde, hamis és itt-ott gyűlöletes tartalmára, csak azt kérdem, hogy ez a tanítómódszer az igazság módszere tán? Hiszen ha semmi másval nem tennék a gyermek előtti gyűlöletessé a kath. vallást és annak követőit, már maga ez a folytonos hasonlítás a tiéteknek, mint állítólag jobbnak, a miénkhez, mint rosszabbhoz képes arra, hogy kifejleszse hiteitekben azt a bizonyos epés hangulatot, a melyről oly annyira rátok ismerünk! — Én avval a meggyőződéssel távoztam onnan, hogy ti még a kétszerkettő tanításánál is azt teszitek föl második kérdésül: „No mond meg lurkó, miben különbözik a kálvinista egyszeregy a pápista kétszerkettőtől?“

A nagyobb gyermekek számára irt s általam látott tankönyvből a tiszteletes mindenk előtt Kálvin életrajzával kezdi a tanítását. Ábrahám, Mózes, Dávid, bölcs Salamon, a próféták, sőt maga Jézus Krisztus is csak később tűzetenk napirendre. Első Kálvin. Mert az ő élete tárgyalásánál lehet jó maró gyűlölettel beoltani az ifju nemzedék fogékony lelkét. Aztán itt lehet jó nagyokat ütni a pápaságon; itt tud minden lévita olcsó vicceket farragni az egyházza s annak intézményeire.

Hát még az a kálvinista tanár, a ki közös gimnázium, képezde vagy reáliskolába jutott be a tudományok terjesztésére dús fizetésű apostolul! Ritkás bajusza alól mily lapos és jellegzetes ev. ref. mosolygással tudja az csak amúgy átmenőben kigunyolni az egyház tanait, múltját, intézményeit! A gyöngébb eszű gyermeket, mi csoda, ha megingatja hitében az ilyen cselekvésmód? A tanár pedig elérte a maga célját! Destruált, rontott! Egyebet ő úgy sem akart. — Lucifer is úgy tett az első emberpárral. „Én nem vagyok, én nem leheteg boldog; ne legyetek ti sem azok.“

Egy közös képezdét végzettől tudom, hogy egy prot. tanár tanítási készültségének unalmas óráit azzal töltötte ki, hogy olcsó szellemességekkel nyargalt a szent háromság dogmáján. Kelltt légyen neki a faviászról beszélni, azért ő ebbe az adiafhor leczkébe mégis belerángatta azt a bizonyos dogmát!

Sajnálom, hogy nem vagyok azon helyzetben, hogy azoknak a most divatozó fővárosi „vallásérkölcsi felolvasásoknak“ halgatója lehetnék; mert a mennyire a lapok hiányos közléseiből értesülhetek, úgy látom én, hogy alig egyebek azok egy kis jóczégértü szellemi maszlagosításnál a mi vizeinkben. Tudni kell ugyanis, hogy a főváros műveit kulturdámái, ha mindjárt katolikusok is, igen nagy előszeretettel látogatnak mindenféle protestáns bált és felolvasást. Ezt az intézők is bölcsen tudják s igen nagy hajlandósággal van azt hinni, hogy számot vetettek ezen körülménnyel is. Mert igen nagy az ő atyafiságos részvétük a mi világtalanságunk iránt. Pedig azt tartom, hogy kevesebb részvéttel is beérnök. Hagynák tán a kath. lel-

keket nyugton s ne boldogitanák annyira az ő felvilágosodásuk igével, mert félt, hogy a kiknek ekkora világosságuk támadt a földön, ebbeli nagy hiányosságuk fog támadni amott túl! — Hja, ha ezt ők hinnék?!1

— **Oltáregyleti tárlat.** A Br. Szentkereszty Stephanie ő méltósága által alapított és bölcs vezetése alatt álló kézdi-vásárhelyi oltáregylet ápril 10 iktől-12-ig tárlatot rendezett. A tárlat megnyitása 10-én délelőtt 10 órakor történt, ezt megelőzte a kantai minoriták templomában a legméltóságosabb Oltári szentség imadására bemutatott ünnepélyes szent miseáldozat, melyet a kerületi főesperes ft. Bálint László ur végzett. Ezután a szép számban megjelent tagok a kantai gymnasium rajztermébe vonultak, hol a fentisztelt esperes ur, mint oltáregyleti igazgató, a tárlatot, egy igen korszerű csinos beszéddel nyitotta meg, melyben nagyon szépen reflektált a mai kor mamonimadására, kiemelve, hogy mily jól esik a valóságos kebelnek, ha ily szép áldozatokat láthat lerakva az Isten oltárára, mint ezen tárlat is. Isten áldását kéré a távol levő Elnök Bárónőre, mint az egylet megalapítójára és bölcs vezérére, hálás köszönetet mond a tisztviselőknél, kik a tárlat rendezésén fáradoztak s ezzel a tárlatot megnyitottnak jelenté ki. E nagy figyelemmel hallgatott és köztetszéssel fogadott beszéd után kezdetét vette a tárlat megtekintése. Nagy lelki örömmel szemléltük a szépnél szebb templomi ruhákat és szerelvényeket. A tárlat nagy részét az egylet Kriszta czégétől hozatta, de voltak egyes szép adományok is, milyen a Br. Szentkereszty Irén urnó által sajátkezüleg himzett fekete casula, az egylet Elnökétől adományozott arany himzésű szószerék takaró, és ciborium-köpenyek stb. Ott láttuk kiállítva az alsó-csernátoni templomnak arany és selyem himzésű régi oltárabroszát, továbbá egy gyönyörű karinget, melyet az oltáregylet emlékül küld nagyságos Bálint Károly apátkanonok urnak, mint volt felejthetetlen igazgatójának és jötevőjének.

A tárlat ápril 12-én délután 3 órakor zárattott be és a megszavazott adományok a templomoknak ki is osztattak. 30 templom részesült az egylet jótéteményében. Szerény tudósítasomat azon ohajjal zárom be, vajha a belső székelyföldi catholicismus felfogná ezen csendben működő egyletnek szellemi és anyagi borderejét és csoportosulna a kibontott zászló alá, mert szétforgácsolt erővel vajmi kevésre mehetünk, míg ha erőnket egyesítjük nagy dolgokat vihetünk ki. Faxit Deus!

Nyiralyi.

— **Egyleti élet.** Csik-Karczfalva, 1888. apr. 23. A csiki róm. kath. tanítóegylet felcsiki köre e hó 21-én tartotta meg rendes tavaszi gyűlését Csik-Szt-Tamáson, a fú-iskola tantermében, melyről röviden a következőkben van szerencsém becses lapját értesíteni.

A tagok kevés kivétellel mind jelen voltak. A főt. papság részéről jelen voltak: Imecs F. Jákó főesperes, gym. igazgató, ált. egyesületi elnök, Murányi Kálmán rákosi, Varga Ferencz szt.-domokosi, Vitális Károly nagyboldogasszonyi, Fejér Manó szt.-tamási, Papp Lőrincz balánbányai plebános urak, Borzs László rákosi segédlelkész, kik szakszerű hozzászólásaikkal több ízben résztvettek a tanácskozásokban.

A szokásos gyakorlati tanítások meghallgatása és megbirálása után Ferencz J. a népiskolai olvasókönyvekről tartott egy minden tekintetben tanulságos és érdekes felolvasást. A tárgy, mely épen most van napirenden a paedagogiában, megérdemelte volna a bővebb eszmecserét, de az, az idő rövidsége miatt nem volt ezuttal lehetséges. Különben felkéretett szerző, hogy szakszerű értekezését valamelyik tanügyi lapban közöltetni sziveskedjék.

A gyűlésekből való elmaradások igazolása kapcsán indítványoztatott, hogy jövőben a gyűlésre szóló meghívók a tagok által sajátkezü aláírással látamoztassanak, mert némely tagok gyakran szeretnek azzal mentegőzni, hogy a meghívót nem látták.

Indítványoztatott, hogy boldogult főt. Keresztes Márton nagyboldogasszonyi plébános egyesületi tag elhunytáffelt a gyűlés részvétének és fájdalomának jegyökönnyvilég is adjon kifejezést. Az indítvány egyhangulag elfogadtatott.

Indítványozásra kimondatott, hogy jövőre az önálló indítványok a gyűlést megelőzőleg írásban az elnökek benyújtandók.

Szóba hozatott egy dalárda megalakítása is, mi elvben el is fogadtatott, de annak gyakorlati kivitele egy későbbi időre halasztatott és módzatainak megállapítása az avatottakra bízott.

Jövő gyűlés helyéül Cs. Szt.-Mihály jelöltetett ki. E gyűlésen tanít a helybeli tanítón kívül Mihály Elek, felolvas Gál Sándor, szaval Holló Endre.

Ezeket kívül még több keblügy nyert elintézését.

Ferencz Főzsef.

Irodalom.

-- Megjelent és beküldetett: „**Adalberti Breznay** doctoris in ss. Theologia et hujus in regia scientiarum universitate Budapestinensi professoris o. p. *de philosophicis, historicis atque litterarum studiis per Leonem XIII. Pontificem Maximum in Hungaria proventus oratio* habita in congressu magistrorum catholicorum Urbis et Hungariae peregrinatione sacra ad Jubilaum SS. Domini sacerdotale in Urbe praesentium, die 30. decembris 1887, in aula Academiae religionis catholicae. Cum notis. Budapestini 1888. Sumptibus Ephemeridis cath. „Religio.“ — Ez az a klasszikus beszéd, melyben a tudós tanár és szerkesztő az erd. róm. kath. irod. társulatról is oly szépen emlékezett meg. A gyönyörű kiállításban megjelent beszéd XIII. Leo pápa ő szentségének, mint a ker. bölcsészeti tudományok fölélesztőjének, a történelem hathatós pártfogójának, az egyházi és polgári társadalom legfőbb örének s a tudományos- és szépirodalom kitűnő művelőjének van ajjállva, — emlékeül a második magyar zarándoklat vatikáni fogadtatásának.

— Megjelent: *Nyolcz sz. beszéd Májusi ájtatoságra. A nyolcz boldogság és a bold. Szűz Maria.* Irta Nemeskey Andor, n. váradyvárosi plébános. *Különlenyomat a Borromaeusból.* Ara 30 kr. Kapható a Borromaeus kiadóhivatalnál. Győr-újváros föutca 11. sz. Bérmertve küldetik.

— Megjelentek: a) **J6 Pásztor.** Egyház szóoklati folyóirat. VIII. évf. 6. f. Szerkeszti Hajóssy Gy. Krizánt. Budapestben.

— b) *Armenia*, Magyar-örmény havi szemle II. évf. 5. f. Szerkeszti Govrik Gergely és Szongott Kristof. Szamosújvárt.

— c) **Jubilaums Kunstausstellungs-Zeitung.** Szerkeszti Scherer Ferencz. Evnegyedenként 10 szám. Ara negyedévre 2 frt.

— Előfizetési felhívás „**Keleti utam emlékei**“ czimü műre. Irta Wosinsky Mór, plébános. Apáron (Tolna-megye) A munka ára 1 frt 50 kr. Papnövendékeknek: 80 kr. Az összes jövedelem a keleti missiókra fog fordíttatni.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **MEGHIVÓ.** Az erd. rom. kath. irod. társulat választmánya folyó év május 2-án d. u. 4 órakor, aelnök lakásán gyűlést tart, melyre a tagok tisztelettel meghívotnak. Tárgy: folyóüggyek. — Az elnökség.

— **Püspöki tanácskozmány** tartatott f. hó 25-én Budán a hercegprimási palotában, melynek főtárgyát a kongrua-ügy képezte. E czélből püspök urunk ő nmlga is f. hó 23-án a déli vonattal, Tamásy Áron titkár ur kíséretében a fővárosba rándult vala fel, honnan azonban székhelyére már szerencsésen visszaérkezett.

— **Miért nevel az egyház papokat?** „Az egyház nem azért nevel papokat, hogy ezek politizáljanak, hogy a tudományokat műveljék, hogy a reájuk bizott népek földi dolgokban tanácsadói, orvosai, ügyvédei legyenek, hogy mint jó gazdák, földművesek, állattenyésztők, kertészek a népet gazdálkodni tanítsák, — az egyház azért nevel papokat, hogy általuk saját célját elérhesse, mely nem más, mint a keresztény, természetfeletti élet ébresztése, ápolása s terjesztése. A tudományokkal, irodalommal, művészettel való foglalkozás, a politika, a vagyon, a különféle papi állások és hierarchiai méltóságok, mind csak eszközök ezen cél minél könnyebb és sikeresebb megvalósítására. A püspök, a tanár, a lelkipásztor, a gyóntató, a hitszónok stb. működési körében ezen cél megvalósítására törekedni tartozik; mert különben papi életfeladatát nem tölti be.“ — Sokszor, mindennap meg kellene emlékeznünk ezen gyémánt igazságról, s akkor nem oly könnyen s nem is oly gyakran kerülne az eszköz a cél elébe és fölébe. —

— **Meghívás.** A szebenmegyei róm. kath. tanítóegylet ez idei vándorgyűlését f. é. május hó 5-én tartja a hejyb. kir. róm. kath. Terézvárházban, melyre az egyesület tagjait és az úgy iránt érdeklődőket tisztelettel meghívjuk. Tárgysorozat: 1. Isteni tisztelet a Terézvárház templomában. 2. Nyilvános tanítást tart Prokupek Sámuel terézvárházi plébános és hitelemző a hitelemzésből. 3. Nyilvános tanítást tart Szauter Vilmos belv. róm. kath. tanító

az énekből. 4. A gyűlés megnyitása; a mult közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 5. A tartott nyilv. tanítások megbírálása. 6. Müller János. belv. róm. kath. tanító könyvismeretési felolvasást tart. 7. A beérkezett pályamunka bírálására kiküldött bizottságnak jelentése. 8. Indítványok. A gyűlés kezdete: d. e. 8 órákor. Mindazon vi déki tagtársak, kik e gyűlésen résztvenni ohajtanak, felkéretnek arra, miszerint ebbeli szándékukat az egyesület elnökségével f. é. május hó 2-ig multhatatlanul tudatni sziveskedjenek. Nagy-Szeben, 1888. évi április hó 16-án. Roszkosni Elek s. k., elnök. Thomandl József s. k., egyleti jegyző.

— **Köszönettel vettük** a következő meghívót: A gyulafehérvári róm. kath. gymnasium tanuló ifjúsága az 1888 ik évi május hó 1-én a Teleki-féle ligetben (Prater) zártkörű tavaszi mulatságot rendez, melyre t. cz. „Közművelődés“ szerkesztőségét tiszteletteljesen meghívja. Gyulafehérvárt, ápril 23. A rendező bizottság.

— **A véderő-törvény módosítása.** A magyar és osztrák honv. miniszterek és a közös hadügym. közt a véderő reformjára vonatkozó tárgyalások több lényeges módosítást hoztak létre. Ugyanis a véderőről szóló törvény tíz évre állapítatik meg; a védkötelezettség a 20-ik helyett a 21-ik életévvel kezdődik; az egy éves önkéntesek kötelezteni fognak szolgálati évök végén a tisztí vizsgát letenni, különben még egy évig kénytelenek lesznek szolgálni, szolgálati évök alatt pedig rendszer tanulmányaikat folytathatják, mert ez lehetővé fog tétetni. -

— **Magyar czég kiténtetése Bécsben.** E hó 4-én d. u. 3 órákor Károly Lajos főherczeg ur ő császári Fensége magas látogatásával tisztelte meg Szűts és Társa egyházi szerek müintézetét Bécsben, a hol a kiállított s az egi káptalan részére készített ezüstszövetre arannyal himzett ornatust megtekintette s a fölött teljes megelégedést és elismerését fejezte ki. Az intézet tulajdonosait pedig magas dicséretében részesítette az ornatús művész előállításáért. Nevezett magyar czég alig 1 és fél éve van Bécsben s magyar ember léte szép eredményt tudott felmutatni az ipar terén. Az ornatús ápril hóban Budapestén is ki lesz állítva a czég budapesti intézetében, a szt.ferencziek bazárában, a hol bárki által is meg lesz tekinthető.

— **Pályázati hirdetés.** A maros-szt.györgyi rom kath. kántor-tanítói államásra pályázat hirdettek. Említett kántor-tanítói állomás javadalmi ezek: 1.) szabad lakás, 373 □ ölnyi szép belső telekkel és jó karban levő gazdasági épületekkel. 2.) Egy a belső telek mellett levő 180 □ ölnyi veteményes és gyümölcsös kert. 3.) A templomi pénztárból évi 200 frt. 4.) Kisajátított földbirtok utáni tőkének évi kamatja 10 frt 66. 5.) Stóla, körülbelül 6 frt. 6.) 9 hold 334 □ öl szántó, kaszáló, melyből csak I hold 697 négyszögöl III-ad osztályu. A többi I-ös és II-od osztályu. 7.) 1101 négyszögöl üzemterv szerint vágandó sarj-erdő. Pályázni kívánók felkéretnek, hogy tanítói oklevéllel, erkölcsi és szolgálati bizonyítvánnyal ellátott fo-

lyamodványaitak t. é. május hó 31-ig terjesszék be a maroskerületi r. k. főesperesi hivatalhoz. Pályázóktól kívánatik, hogy egyházi szertartásokban, énekek és orgonálásban, valamint magyar ujku tanulók oktatásában kellő jártassággal birjanak. Előnyben részesülnek, kik a maroskerületi főesperesnél személyesen jelentkeznek. Maros-Vársárhelyt 1888 April 17-én Kovács Ferencz maroskerületi főesperes.

JÓ KERESÉST !!

Bizalmas személyeket kerestünk sorsjegyek eladására részletfizetés mellett az 1883. évi XXXI. t. cz. értelmében.

Magas jutalékot esetleg havi fizetést is adunk.

Fővárosi váltótűzlet társaság.

ADLER és TÁRSA Budapestén. 25—24

Wien, IV. Bez., Goldegg-Gasse No. 15.

Bremen in 9 Tagen mit Schnell-dampfern nach Amerika. Expedition nach Australien Nähere Auskunft durch F. Missler, General-Schiffs-Agent

Bremen, Bahnhofstrasse No. 30.

Máriaczei gyomorcsöppek.

Kitűnő hatásu szer a gyomor minden betegségeiben.

Védjegy. Földmulhatatlan étvágyhiány, gyomorgöngyöség, rossz illatu leleket, felfuadás, savanyu felbőfenes, kolika, gyomorhurut, gyomorégés, homok- és darakepződés, túlságos nyálkakepződés, sárgaság, undor és hányás, főfájás (ha a gyomortól ered), gyomorgörcs, szekszorulás, a gyomornak étellekkel és italokkal való túlterhelese, gúliszék, lép-, máj- és aranyeres bántalmak esetében. — Egy üvegeese ára használati utasítással együtt 35 kr., kettős palaezok 60 kr. Központi szétküldés Brady Károly gyógyszerész által Krenserben (Morvaország).

Kapható minden gyógyszerárban.

Óvás! A valódi máriaczei gyomorcsöppeket csak hamisítják és utánozzák. A valódiság jeleül minden üvegnek piros, a fenti védjeggyel ellátott borítékba kell göngyölvé lennie és a minden üveghez mellekelt használati utasítason meg kell jegyezve lenni, hogy az Krenserben Gusek Henrik könyvnyomdájában nyomott. 000

Hamisítatlanul kapható: Gyulafehérvárt: Fröhlich Gyula gyógyszerésznél. — Szászvároson: Deák György, Graffius József, Wlad N. gyógyszerészeknél. — Szászsebes: Binder Lajos és Reinhard G. C. gyógyszerészeknél. — Medgyes: Schuszer gyógyszerésznél. — Szerdahely: Schimert Chr. Fr. gyógyszerésznél. — Radnóth: Jeney D. gyógyszerésznél. — Verepatak; Moldován Lajos gyógyszerésznél. — Hátszeg: Csonka József gyógyszerésznél.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PAL ISTVAN, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárt.